

AUDİT 2025, 1 (47), səh. 53-66.
AUDIT 2025, 1 (47), pp. 53-66.
АУДИТ 2025, 1 (47), стр. 53-66.

DOI: 10.59610/bbu1.2025.1.5

*İbrahimov İslam Hacı oğlu,
iqtisad elmləri doktoru, professor,
Bakı Biznes Universiteti;*

*Quliyev Nihad Mehman oğlu,
tədqiqatçı,
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
E-mail: nihad.quliyev.67@gmail.com
© İbrahimov İ.H., Quliyev N.M., 2025*

UOT: 338.48, 338.43, 911.3, 005.93, 349.6
JEL: Z32, Q26, O18, L83, R58

AZƏRBAYCANDA AQROTURİZMİN İNKİŞAF POTENSİALININ QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

X Ü L A S Ə

Tədqiqatın məqsədi – Azərbaycanda aqroturizmin mövcud vəziyyəti və inkişaf potensialının qiymətləndirilməsi, onun inkişafını şərtləndirən amilləri əsaslandırmaqdan ibarətdir.

Tədqiqatın metodologiyası – tədqiqat turizmlə əlaqədar mövcud proqram, qanun, Strateji Yol Xəritəsi və iqtisadçı alimlərin araşdırılmalarına uyğun aparılmışdır.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti – tədqiqatın əsas müddəalarından, təkliflərdən turizmin inkişafı ilə əlaqədar strateji inkişaf məqsədləri üçün istifadə edilə bilər.

Tədqiqatın nəticələri – araşdırma nəticələrindən aqroturizmin inkişafı üçün mövcud problemlərin həll edilməsinə imkan verə bilər.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi – məqalədə aqroturizmin inkişaf xüsusiyyətləri araşdırılmış, aqroturizmin xarici ölkə təcrübələri, ölkədə mövcud vəziyyət və problemlər qiymətləndirilmişdir. Aqroturizmin inkişafına mane olan məhdudiyyətlər, turizmin inkişafını şərtləndirən təşkilati-iqtisadi potensiallar barədə təkliflər verilir.

Açar sözlər: aqroturizm, potensiallar, normativ-hüquqi əsaslar, global inkişaf trendləri, turizm təşəbbüsləri, aqroturizmin xarici təcrübəsi, turizmin dəstəklənməsi.

G İ R İ Ş

Müasir dünyada turizm sənayesi global iqtisadiyyatın ən böyük və ən gəlirli dinamik inkişaf edən sektorlarından biridir. Turizm dünya üzrə ümumi milli məhsulun, investisiyaların, iş yerlərinin və istehlak xərclərinin təxminən 10%-ni təşkil edir. Dünya Turizm Təşkilatının məlumatına görə, son on ildə turizm gəlirləri hər il orta hesabla 7,9% artmışdır. Araşdırmalarımız göstərir ki, aqroturizm onilliklərdir mövcuddur. İnkişaf etmiş kənd təsərrüfatı və kiçik kəndləri olan mənzərəli alp mənzərələri sayəsində Avstriyanı Avropada aqroturizmin banisi hesab etmək olar. Hesab olunur ki, aqroturizm Avropada 19-cu əsrin birinci yarısında, demək olar ki, 200 il əvvəl inkişaf etməyə başlayıb. Bu, Fransada ilk Agriculture et tourisme aqroturizm assosiasiyasının açılışı ilə əlamətdar oldu. Aqroturizm (kənd turizmi və ya kənd təsərrüfatı turizmi olaraq da bilinən) kənd yerlərində, kənd təsərrüfatı fəaliyyətlərinə, təbiətə və yerli mə-

AUDİT 2025, 1 (47), səh. 53-66.

AUDIT 2025, 1 (47), pp. 53-66.

АУДИТ 2025, 1 (47), стр. 53-66.

dəniyyətə əsaslanan turizm növüdür. Bu, turistlərin kənd həyatını, təbiətini və yerli istehsal proseslərini təcrübə etməsi ilə əlaqəli müxtəlif fəaliyyətləri əhatə edir. Aqroturizmin əsas məqsədi kənd təsərrüfatı ilə bağlı turistlərə unikal və səmərəli təcrübələr təqdim etmək, həmçinin yerli iqtisadiyyatın inkişafına töhfə verməkdir.

Tədqiqatın əsas məzmunu

Tədqiqat göstərir ki, aqroturizmin özünə məxsus aşağıdakı xüsusiyyətləri vardır:

- təbiət və kənd həyatı ilə əlaqə: aqroturizm, turistlərin kənd həyatını və təbii mühiti daha yaxından kəşf etməsinə imkan verir;

- yerli adət-ənənələrə xas olan təcrübələrin təşviqi: aqroturizm fəaliyyəti əsasən yerli kənd təsərrüfatı, heyvandarlıq, bitkiçilik və yerli mətbəxə əsaslanır. Məsələn, Azərbaycanda aqroturizmin inkişafı zamanı yerli folklor, xalq musiqisi, rəqs, ənənəvi yeməklər və əl sənətləri kimi mədəni elementlər aqroturizmin inkişafında mühüm amildir. Bu cür təcrübələr həm yerli əhalinin həyatını və mədəniyyətini daha yaxşı başa düşməyə kömək edir, həm də turizm sektorunun özünəməxsusluğunu artırır;

- turistlərin kənd yerlərində fəaliyyətlərdə iştirakçı təcrübəsi: turistlər kənddə fəaliyyətlərə qatılaraq, məhsul yığımı, bağçılıq, heyvandarlıq və ya yerli yeməklərin hazırlanmasına iştirak edirlər;

- mədəniyyət və sənətkarlıq: aqroturizmin bir hissəsi olaraq, yerli mədəniyyət və sənətkarlıq nümayiş etdirilir; əl işləri və ənənəvi sənətkarlıq təcrübələri turistlərə təqdim edilir. Azərbaycanın etnik zənginliyi də bu sahədə aqroturizmin inkişafına geniş töhfələr verir. Azərbaycanın müxtəlif regionlarında mövcud olan fərqli sənətkarlıq ənənələri, xalçaçılıq, keramik sənəti, metal işləri və digər əl işləri turistlərə təqdim edilərək onların marağını cəlb edir. Etnik və mədəni müxtəliflik aqro turizm təcrübələrinə zənginlik qatır və Azərbaycanın mədəni irsini tanıtmaqla bərabər, yerli sənətkarların gəlir əldə etməsinə də kömək edir. Bu sahənin genişlənməsi həm yerli kənd əhalisinin sosial və iqtisadi inkişafına, həm də Azərbaycanın regionlarında turizm sektorunun müxtəlifliyinə müsbət təsir göstərməklə iqtisadi inkişafına stimül verir.

Aqroturizmin konseptual çərçivəsi: Aqroturizmin konsepti, kənd həyatının müxtəlif sahələrini (kənd təsərrüfatı, ətraf mühit, yerli mədəniyyət) bir araya gətirərək turistlərə təbiətə əsaslanan bir təcrübə təqdim etmək üzərində qurulur. Bu konseptin uğurlu tətbiqi həm təbiətin qorunmasını, həm də kənd iqtisadiyyatının inkişafını dəstəkləyir. Kənd təsərrüfatı fəaliyyətləri ilə əlaqəli müxtəlif təcrübələr (məsələn, məhsul yığımı və ya yerli yeməklərin hazırlanması) turistlərə həm məlumatlandırıcı, həm də maraqlı təcrübələr təqdim edir.

Hazırda aqroturizmin bir çox yeni inkişaf trendləri ilə qarşılaşılır. Bu tendensiyalar ekoloji turizmin və qida turizminin böyüyən marağı ilə əlaqədardır. Aqroturizmin inkişafını təmin edən bəzi əsas trendləri aşağıdakı kimi təsnifləşdirmək olar:

1. Ekoloji turizm: ekoloji və davamlı turizm son illər aqroturizm sahəsində əsas prioritetlərdən biri hesab edilir. Təbiətə və yerli ekosistemə zərər vermədən turizmin inkişafı üçün ekologiya və davamlılıq prinsipləri ön planda tutulur. Aqroturizm təcrübələri təbiəti qorumağa, yerli həyat tərzini dəstəkləməyə və təbii resurslardan səmərəli istifadə etməyə yönəlir. Bu, həmçinin ətraf mühitə daha az təsir edən nəqliyyat vasitələri, təkrar istifadə edilə bilən materialların istifadəsi və təbii kənd təsərrüfatı metodlarının tətbiqi kimi təşəbbüsləri əhatə edir.

2. Qida turizmi (Food Tourism): qida turizmi son dövrlərdə aqroturizmin mühüm hissəsinə çevrilib. Ziyarətçilər, yerli mətbəxlə tanış olmaq, təbii və orqanik qida istehsalını izləmək və məhsul yığımı kimi təcrübələrdən yararlanmaq istəyirlər. Aqroturizmin inkişafı, yerli qida

AUDİT 2025, 1 (47), səh. 53-66.

AUDIT 2025, 1 (47), pp. 53-66.

АУДИТ 2025, 1 (47), стр. 53-66.

istehsalının təşviqinə, kənd əhalisinin gəlirlərinin artırılmasına və regional qida məhsullarının tanıtılmasına kömək edir.

3. Texnologiyanın tətbiqi: innovasiya texnologiyalarının inkişafı eyni zamanda, yeni texnologiyaların aqroturizm sahəsində istifadəsinin daha da artmasına səbəb olmuşdur. Rəqəmsal vasitələrdən istifadə edərək turizm xidmətləri təqdim edilir, bununla yanaşı, virtual turizm və mobil tətbiqlər vasitəsilə kənd təsərrüfatı fəaliyyətləri haqqında məlumatlar paylaşılır. Eyni zamanda, smart kənd təsərrüfatı və texnologiyanın kənddə tətbiqi turistlərə interaktiv təcrübələr təqdim edir.

4. Yerli istehsalın təşviqi: aqroturizm, yerli məhsul istehsalını təşviq edərək kənd iqtisadiyyatına fayda gətirir. Turistlər, yerli fermalarda məhsul yığımı və istehsalını təcrübə edə, yerli kənd təsərrüfatı məhsullarını birbaşa istehsalçılardan əldə edə bilirlər. Bu, həm də yerli mədəniyyətin və təbii resursların qorunmasına kömək edir.

Araşdırmalar göstərir ki, aqroturizmin ölkələr üzrə uğurlu nümunələri mövcuddur. Bir çox inkişaf etmiş ölkələr aqroturizmi öz iqtisadiyyatlarına integrasiya etməyə müvəffəq olub və bununla da kənd təsərrüfatının gəlir əldə etmə potensialını artırmışdır. Aqroturizmin inkişafı üzrə bəzi uğurlu nümunələrə nəzər salaq:

- Avstriya: Avstriya, kənd təsərrüfatı ilə turizmin mükəmməl birləşməsinə təmin etmişdir. Burada, kənd təsərrüfatı sahələri turistlər üçün açıq hala gətirilir və fermerlər, kəndlərində qonaqlara yerli məhsulların istehsalını nümayiş etdirirlər. Turistlər həmçinin əkin sahələrində işləmə, heyvanlara baxma və kənd həyatını təcrübə etmə imkanı əldə edirlər. Bu, həm turizmə marağı artırır, həm də yerli fermerlərə əlavə gəlir mənbəyi təmin edir.

- Fransa: Fransa, aqroturizmin inkişafında dünyada lider ölkələrdən biridir. Fransada kənd turizmi kənd təsərrüfatı sahəsi ilə sıx əlaqəlidir və burada yerli fermalar və şərabçılıq, həmçinin yerli mətbəx turizmi böyük maraq görür. “Gîte” və “Chambres d’hôtes” (evlərdə qonaqlama) kimi fərdi yerləşmə imkanları ilə turistlər kənd həyatını yaxından təcrübə edirlər.

- İtaliya: İtaliya, xüsusilə Toskana bölgəsində aqroturizmin ən yaxşı nümunələrindən biridir. Burada şərab və zeytun istehsalı ilə məşğul olan fermalar, turistlərə məhsul yığımı təcrübəsi və yerli şərabların dadılması imkanları təqdim edir. Həmçinin, İtaliya, yerli məhsul istehsalının tanıtılması və kənd həyatının təbliği ilə əlaqədar yüksək səviyyəli marketinq fəaliyyəti həyata keçirir.

- Yunanıstan: Yunanıstanda aqroturizm, kənd təsərrüfatının təşviqinə, ekoloji turizmin artırılmasına və yerli mədəniyyətin qorunmasına yönəldilmişdir. Yunanıstanın kənd əraziləri, müxtəlif kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə əlaqəli təcrübələr təqdim edir. Ayrıca, Yunanıstanda, kənd həyatını turistlərə tanıtmmaq və eyni zamanda yerli məhsul bazarını inkişaf etdirmək məqsədilə müxtəlif aqro turizm festival və tədbirləri təşkil edilir.

- Yeni Zelandiya: Yeni Zelandiya, kənd təsərrüfatı və təbiət turizminin mükəmməl birləşdiyi ölkələrdən biridir. Burada ziyarətçilər, böyük çəmənliklərdə qoyun otarma təcrübəsini yaşayır, həmçinin yerli mədəniyyətlə tanış olurlar. Aqroturizm həm də təbiət gəzintiləri, macəra turizmi və ekoloji təcrübələrə diqqət yetirir.

Bu ölkələrdəki aqroturizm nümunələri, kənd həyatının və təbii məhsulların tanıtılması ilə həm yerli, həm də beynəlxalq turistləri cəlb etmək məqsədini güdür. Bu, aqro turizmin yalnız iqtisadi deyil, həm də sosial və ekoloji cəhətdən faydalı olduğunu göstərir.

AUDİT 2025, 1 (47), səh. 53-66.

AUDIT 2025, 1 (47), pp. 53-66.

АУДИТ 2025, 1 (47), стр. 53-66.

Azərbaycanda aqroturizmin mövcud vəziyyəti

Azərbaycanda aqroturizmin tarixi və inkişafı: Azərbaycanla aqroturizmin inkişafı, əsasən son illərdə artan turist marağı və kənd iqtisadiyyatının şaxələnməsi ilə əlaqədardır. Azərbaycanın zəngin təbiətinə və kənd təsərrüfatı potensialına əsaslanan aqro turizm, yerli iqtisadiyyatı dəstəkləmək və turizm sahəsində yeni imkanlar yaratmaq məqsədini güdür. Aqroturizmin Azərbaycanda inkişafı sovet dövrünə qədər gedib çıxır. O zamanlar kənd turizmi əsasən kənd əhalisinin qonaqlara qonaqlıq etməsi, yerli qida məhsullarının təqdim olunması və kənd həyatı ilə bağlı sadə təcrübələrin təqdim edilməsi ilə məhdudlaşdı. Lakin Azərbaycanın müstəqillik əldə etməsindən sonra aqro turizm daha sistemli şəkildə inkişaf etməyə başladı. Azərbaycanda aqroturizmə ilk addımlar, xüsusilə 2000-ci illərin əvvəllərində atılmağa başlandı. Bu dövrdə kənd turizminə maraq artmış, bəzi bölgələrdə aqro turizm obyektləri açılmağa başlamışdır. Şəki, Quba, Qusar, Lənkəran, Masallı və digər ərazilərdə qonaqlama və kənd həyatı təcrübələri təqdim edilməyə başlanmışdır.

Hazırda Azərbaycanda aqroturizm sahəsi nisbətən yeni olmasına baxmayaraq, müəyyən inkişaf mərhələsinə çatmışdır. Kənd təsərrüfatı ilə əlaqəli turist təcrübələri (ferma turizmi, yerli qida məhsullarının istehsalı və istehlakı, təbii gözəlliklərin araşdırılması) təklif edən bir sıra aqroturizm obyektləri fəaliyyət göstərir. Bunlara kənd evləri, ekoloji turizm mərkəzləri, şərabçılıq təsərrüfatları, kənd təsərrüfatı fəaliyyəti ilə məşğul olan fermerlər daxildir. Hətta bəzi bölgələrdə, qonaqlara kənd təsərrüfatı fəaliyyətlərinə qatılmaq və yerli mətbəxlə tanış olmaq imkanı verən xüsusi turizm paketləri təqdim edilir. Ümumiyyətlə Azərbaycanda turizm obyektlərinin sayı, orada çalışanlar, məhsul istehsalı son 15 ildə xeyli artıb. Bunu aşağıdakı cədvəldən görmək olar:

Cədvəl 1.

Azərbaycanda turizm obyektlərinin sayı, orada çalışanlar, məhsul istehsalı

	2010	2015	2020	2024
Turizm müəssisələrinin sayı	126	243	300	300
İşçilərin sayı, nəfər	1418	1586	1464	1698
Turizm üçün xarakterik sahələrdə çalışan işçilərin sayı,	36899	49449	49019	70866
Turizmdə əlavə dəyər, milyon manat	-	2437,3	1370,1	5002,2
Əlavə dəyərin ümumi daxili məhsulda çəkisi, %	-	4,5	1,9	4,1
Turizm sahələrinə qoyulan investisiyaların həcmi, milyon manat	527,8	1063,9	79,3	479

Mənbə: 4, 11

Azərbaycanda aqroturizm inkişafı üçün bir neçə region xüsusilə əlverişlidir. Bu bölgələr, təbii gözəlliklərlə yanaşı, kənd təsərrüfatı sahəsindəki fəaliyyətləri və yerli istehsalın təcrübə edilməsi imkanları ilə diqqət çəkir.

1. Şəki: Azərbaycanın ən məşhur aqroturizm bölgələrindən biridir. Şəki həm də zəngin mədəni irsi və təbii gözəllikləri ilə tanınır. Burada kənd təsərrüfatı və təbiət turizmi birləşdirilir. Kənd evlərində qonaqlama, müxtəlif kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və yerli mətbəx turistlərə təqdim edilir.

AUDİT 2025, 1 (47), səh. 53-66.

AUDIT 2025, 1 (47), pp. 53-66.

АУДИТ 2025, 1 (47), стр. 53-66.

2. Quba və Qusar: bu bölgələr, xüsusən dağlıq əraziləri və kənd təsərrüfatı fəaliyyətləri ilə məşhurdur. Quba, eyni zamanda, şimal bölgəsinin kənd turizmi üçün mükəmməl potensiala malikdir. Burada qonaqlar yerli meyvə bağlarında məhsul yığımı, heyvandarlıq və ənənəvi sənətkarlıqla tanış ola bilərlər.

3. Qəbələ: Qəbələ, Azərbaycanın təbii gözəllikləri ilə məşhur olan bir bölgədir və burada aqroturizmin inkişafı üçün çoxlu imkanlar mövcuddur. Bu bölgədə kənd təsərrüfatı ilə yanaşı, turistlər yerli şərabçılıq, bal istehsalı və müxtəlif orqanik məhsullar ilə tanış olurlar.

4. Lerik: Lerik, həm də ekoturizm üçün uyğun olan bölgələrdən biridir. Bu bölgə, kənd həyatını, təbiəti və yerli məhsulların istehsalını tanıdan təcrübələr təklif edir.

5. Gəncə və Tovuz: bu bölgələrdə kənd təsərrüfatı və qida məhsullarının istehsalı ilə bağlı təcrübələr turistlərə təqdim edilir. Gəncə və Tovuzun şərabçılıq və meyvə bağları, aqroturizmin inkişafına imkan yaradır.

Bu bölgələrdə kənd təsərrüfatının müxtəlif sahələri (bağçılıq, heyvandarlıq, qida istehsalı) turizm fəaliyyətləri ilə birləşdirilir və turistlərə yerli həyat tərzini təcrübə etmə imkanı verilir.

Göstərişlərlə yanaşı, Azərbaycanda aqroturizmin inkişafı bir sıra məhdudiyyətlərlə üzləşir. Bu məhdudiyyətlər sahənin potensialını tam şəkildə reallaşdırmağa mane olur:

1. Turizm infrastrukturunun qənaətbəxş olmaması: Azərbaycanda aqroturizm üçün ən vacib infrastruktur problemlərindən biri yol nəqliyyat şəbəkəsinin zəifliyi və turizm xidmətləri ilə bağlı mövcud olan çətinliklərdir. Kənd ərazilərindəki yolların qeyri-kafi olması və qonaqlar üçün uyğun təkliflər (otellər, restoranlar, informasiya mərkəzləri) azdır.

2. İnformasiya çatışmazlığı: aqroturizm obyektləri və kəndlər haqqında məlumatın məhdud olması, turistlərin bu sahəyə marağını azalda bilər. İnternet və digər rəqəmsal platformalarda məlumatların çatışmazlığı, turistlərin bu bölgələrə səyahət etməsi üçün çətinliklər yaradır.

3. İnvestisiya azlığı: aqroturizmin inkişafı üçün yerli və xarici investisiyalar lazımdır. Lakin, bu sahəyə olan investisiya azlığı, xüsusilə kiçik və orta bizneslər üçün inkişaf imkanlarını məhdudlaşdırır. İnvestisiya dəstəyi olmadan, aqroturizm sahəsinin inkişafı çətinləşir.

4. Yerli əhalinin turizmə münasibəti: kənd əhalisinin aqroturizmə yanaşması bəzən ehtiyatlı olur. Turizm sahəsindəki bacarıqların olmaması, kənd sakinlərinin bu sahəyə kifayət qədər maraq göstərməməsi və turizm xidmətlərinin göstərilməsində təcrübənin çatışmazlığı yerli əhalinin bu sahədə tam iştirakını çətinləşdirir.

Azərbaycanda aqroturizmə olan maraq, həm yerli, həm də xarici turistlər arasında artmaqdadır. Yerli turistlər, xüsusilə şəhər həyatından uzaqlaşmaq və kənd həyatını daha yaxından təcrübə etmək istəyirlər. Xarici turistlər isə Azərbaycanın zəngin mədəni irsi və kənd təsərrüfatı ilə tanış olmaq üçün aqroturizmə maraq göstərirlər.

Azərbaycanda aqroturizmə tələbin artması, xüsusən ekoloji turizmə və qida turizminə marağın yüksəlməsi ilə bağlıdır. Turistlər, yerli məhsulların istehsalı, təbii və ekoloji şəraitdə qida istehlakı, kənd həyatının sadəlikləri və təbiətlə birbaşa əlaqə qurmaq üçün aqroturizmi seçirlər. Eyni zamanda, ekoloji və davamlı turizmin əhəmiyyəti artdıqca, aqroturizmin bu sahəyə uyğun təklifləri turistlərin diqqətini çəkir. Göstərilənlərdən aşağıdakı nəticəyə gəlmək olar:

AUDİT 2025, 1 (47), səh. 53-66.

AUDIT 2025, 1 (47), pp. 53-66.

АУДИТ 2025, 1 (47), стр. 53-66.

Azərbaycanda aqroturizmin inkişafı potensialı böyükdür. Lakin bu sahənin inkişafını təşviq etmək üçün infrastruktura, informasiya dəstəyinə və investisiyalara ehtiyac vardır. Əlavə olaraq, yerli əhalinin turizm sahəsinə daha çox inteqrasiyası və təcrübələrin təkmilləşdirilməsi ilə bu sahə daha da inkişaf edə bilər.

Hazırda Azərbaycanda aqroturizmin inkişafını tənzimləyən bir neçə əsas qanun və dövlət proqramları mövcuddur. Bu qanunlar və proqramlar, kənd turizminin genişləndirilməsi, yerli iqtisadiyyatın inkişafı və ətraf mühitin qorunması kimi məqsədləri qarşısına qoyur.

Azərbaycan Respublikasının “Turizm haqqında” Qanunu (2001) aqroturizmin inkişafını nəzərdə tutan qanunvericilikdə mühüm yer tutur. (8) Bu qanun, turizm fəaliyyətlərinin tənzimlənməsi və inkişafı üçün hüquqi baza yaradır və həmçinin kənd turizmini də özündə əhatə edir.

Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikasının “Kənd Təsərrüfatı haqqında” Qanunu (2002) və Turizm sahəsində Dövlət Strategiyası (2011) aqroturizmi təşviq edən əsas sənədlərdən sayılır. Bu strategiyalar kənd turizminin inkişafı ilə bağlı konkret addımlar və tədbirlər planı təqdim edir, kənd təsərrüfatı və turizm sektoru arasında sinerjiyanın yaradılmasına xidmət edir. Bundan başqa “Azərbaycan Respublikasında ixtisaslaşmış turizm sənayesinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi” 6 dekabr 2016-cı il aqroturizmin inkişafında mühüm rol oynayır (1). Azərbaycan Respublikasının “Regionların İnkişafı” Dövlət Proqramı (2004-2008) və sonrakı inkişaf proqramları da (cəmi 4 sosial-iqtisadi inkişaf proqramı olmuşdur) aqroturizmi dəstəkləyən və regionların inkişafını təşviq edən layihələrdə əhəmiyyətli rol oynayır. Bu proqramlar, kənd ərazilərində turizm infrastrukturalarının yaradılmasına, yerli əhalinin aqroturizm sahəsində fəaliyyət göstərməsi üçün dəstək verilməsinə yönəlmişdir. Dövlət, aqroturizmin inkişafını dəstəkləmək məqsədilə müxtəlif təşviqlər təqdim edir. Kənd təsərrüfatı sahəsinin müasirləşdirilməsi, təhsil və təlim proqramlarının keçirilməsi, dövlət tərəfindən maliyyə dəstəkləri (kreditlər və subsidiyalar) kimi tədbirlər aqroturizmə marağı artırır. Dövlət, həmçinin kənd turizmi ilə bağlı layihələrin reallaşdırılması üçün beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq edir. Azərbaycanda aqroturizm sahəsində fəaliyyət göstərən sahibkarlara vergi siyasəti və maliyyə dəstəkləri ilə bağlı müxtəlif güzəştlər və təşviqlər tətbiq olunur. Bu, sahənin inkişafını sürətləndirmək və yerli iş adamlarını təşviq etmək məqsədini güdür.

- Vergi güzəştləri: aqroturizm sahəsində fəaliyyət göstərən sahibkarlar, müəyyən hallarda vergi güzəştlərindən yararlanmaq imkanına sahibdirlər. Məsələn, turizm sektorunda fəaliyyət göstərən müəssisələr, xüsusi vergi rejimləri ilə fəaliyyət göstərərək, dövlət büdcəsinə ödənişlərini daha əlverişli şəkildə həyata keçirə bilirlər.

- Maliyyə dəstəkləri: aqroturizm müəssisələrinə verilən maliyyə dəstəkləri və kreditlər, kənd təsərrüfatı və turizm sektorunun inkişafını sürətləndirir. Kənd yerlərində turizm infrastrukturunun yaradılması və inkişaf etdirilməsi üçün dövlət, müxtəlif kredit proqramları təqdim edir. Kənd təsərrüfatı sahəsində fəaliyyət göstərən turizm müəssisələri üçün verilən subsidiyalar və maliyyə yardımları, bu sahənin inkişafını stimullaşdırır. “AQROSERVİS” ASC tərəfindən aqroturizmlə məşğul olan sahibkarlara texnika, toxum, cins mal-qara, gübrə və s. verilir.

- Kənd Turizmi İnkişafı üzrə Dövlət Proqramları: Azərbaycanda dövlət, kənd turizminin inkişafını təşviq etmək üçün müxtəlif maliyyə resursları ayırır. Bu proqramlar vasitəsilə yerli sahibkarlara, xüsusilə də kənd ərazilərində fəaliyyət göstərən aqroturizm müəssisələrinə dövlət dəstəyi göstərilir.

AUDİT 2025, 1 (47), səh. 53-66.

AUDIT 2025, 1 (47), pp. 53-66.

АУДИТ 2025, 1 (47), стр. 53-66.

Azərbaycanda aqroturizmin inkişafını dəstəkləyən bir çox dövlət və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən həyata keçirilən layihələr mövcuddur. Bu layihələr, kənd turizminin inkişafını, yerli istehsalın təşviqini və ətraf mühitin qorunmasını əsas məqsəd olaraq götürür.

- “Aqroturizmi inkişaf etdirmək üçün dövlət və özəl sektorun əməkdaşlığı” layihəsi: bu layihə, kənd təsərrüfatı və turizm sahələrinin birləşdirilməsi məqsədini güdür. Layihə çərçivəsində aqroturizm sahəsində fəaliyyət göstərən sahibkarlara təlimlər və seminarlar keçirilir, həmçinin yerli mütəxəssislər tərəfindən təcrübə mübadiləsi təşviq edilir.

- Beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq: Azərbaycanın kənd turizmini inkişaf etdirmək məqsədilə Beynəlxalq Əmək Təşkilatı (İLO) və Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Kənd Təsərrüfatı və Qida Təşkilatı (FAO) ilə əməkdaşlıq edilir. Bu əməkdaşlıqlar çərçivəsində aqroturizm sahəsində müxtəlif layihələr həyata keçirilir və yerli fermerlərə müvafiq təlimlər və resurslar təqdim edilir.

- “Kənd təsərrüfatı turizminin inkişafı üzrə milli və beynəlxalq layihələr”: bu layihələr vasitəsilə yerli iqtisadiyyatı gücləndirmək, kənd ərazilərində iş yerləri yaratmaq, əhalinin məşğulluğu təmin etmək və kənd sakinlərinin həyat şəraitini yaxşılaşdırmaq məqsəd qoyulub. Həmçinin, aqroturizm sahəsində beynəlxalq bazara çıxış imkanlarının genişləndirilməsi təmin edilir. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə turizm potensialından istifadə etmək üçün “Azərbaycan 2030: sosial inkişafa dair Milli Prioritetlər” də turizmin inkişaf istiqamətləri nəzərdə tutulmuşdur [2].

Bu layihələr və proqramlar, Azərbaycanın aqroturizm sektorunun inkişafına ciddi dəstək verir və kənd yerlərindəki iqtisadiyyatın artırılmasına kömək edir. Dövlətin və beynəlxalq təşkilatların verdiyi dəstək, kənd turizminin daha da inkişaf etməsinə şərait yaradır.

Bu çərçivədə həyata keçirilən tədbirlər və proqramlar, Azərbaycanın aqroturizm sahəsinin daha da genişlənməsinə və beynəlxalq aləmdə tanınmasına imkan verə bilər.

Azərbaycanda aqroturizmin problemləri və imkanları

Azərbaycanda aqroturizm sahəsinin inkişafı həm müxtəlif problemlərlə, həm də böyük potensial imkanlarla müşayiət olunur. Bu problemlər və imkanlar, sahənin daha da inkişaf etməsi üçün qarşıda duran əsas çağırışları və perspektivləri göstərir. Onlardan bir neçəsini nəzərdən keçirək:

- **İnfrastruktur problemləri:** aqroturizmin inkişafının qarşısında ən böyük maneələrdən biri kənd ərazilərində infrastruktur problemləridir. Kənd turizminin inkişafı üçün əhəmiyyətli olan yolların vəziyyəti, su və elektrik təchizatı, internet əlaqəsi və digər kommunikasiyalar hələ də çox bölgələrdə yetərinə inkişaf etməyib. Kənd ərazilərindəki turizm fəaliyyətləri üçün müasir xidmətlər və rahat şəraitin olmaması, turistlərin bölgəyə cəlb edilməsində çətinliklər yaradır.

- **Yol şəbəkəsi:** əksər kəndlərə çatmaq üçün pis vəziyyətdə olan və ya qeyri-adekvat olan yol infrastrukturunu, turistlərin rahat səyahət etməsini çətinləşdirir.

- **Kompleks xidmətlər:** kənd turizmi üçün nəzərdə tutulmuş müasir otellər, restoranlar və digər turizm obyektləri çatışmır. Bu səbəbdən turistlər üçün uyğun şərait yaradılması zəruridir.

AUDİT 2025, 1 (47), səh. 53-66.

AUDIT 2025, 1 (47), pp. 53-66.

АУДИТ 2025, 1 (47), стр. 53-66.

- İnsan resurslarının təhsili və bacarıqları: aqroturizmin inkişafı üçün vacib amillərdən biri peşəkar insan resurslarının mövcudluğudur. Lakin kənd ərazilərində fəaliyyət göstərən işçilərin aqroturizm sahəsində yetərli peşəkar bacarıqlara malik olmaması, xidmət keyfiyyətinin aşağı olmasına səbəb olur.

- Təlim və təhsil: aqroturizm sahəsində çalışan yerli əhali və xidmət işçiləri üçün xüsusi təlim və təhsil proqramlarının olmaması, keyfiyyətli xidmətin təmin edilməsində maneələr yaradır.

- Peşəkar bilik çatışmazlığı: kənd təsərrüfatı və turizm sahəsinin birləşdirildiyi aqroturizm sektoru üçün mütəxəssis çatışmazlığı mövcuddur. Bu da sahənin inkişafına maneə törədir.

- Bazarın az tanınması: Azərbaycanda aqroturizmi hələ də tam olaraq kifayət qədər tanınmır və dünya bazarında tanındılması baxımından müəyyən çətinliklərlə üzləşir. Aqroturizm məhsulunun daha geniş bazara tanındılması üçün səmərəli marketinq strategiyalarının olmaması bu sahənin inkişafını məhdudlaşdırır.

- Marketinq və reklam: aqroturizm məhsulunun tanındılması üçün yerli və beynəlxalq bazarda müvafiq reklam kampaniyaları və marketinq təşəbbüsləri zəifdir. Bu, turistlərin Azərbaycanda aqro turizmə marağını artırmağa mane olur.

- Rəqabətqabiliyyətli qiymətlər və xidmətlər: aqroturizm məhsullarının bazarda digər ölkələrin təklifləri ilə müqayisədə daha az tanınması və rəqabətqabiliyyətli olmaması, Azərbaycanın bu sektorda potensialını məhdudlaşdırır.

- Ətraf mühitin qorunması: aqroturizm, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı müəyyən məsələləri də gündəmə gətirir. Kənd turizmi fəaliyyətləri, əgər düzgün idarə olunmazsa, təbii mühitə və ekosistemə zərər verə bilər.

- Ekoloji təsir: kütləvi turizm fəaliyyətləri və kənd təsərrüfatı fəaliyyəti ətraf mühitə təsir edə bilər. Bu, xüsusilə təbii ehtiyatlardan həddindən artıq istifadə ilə əlaqəli problemlər yaradır.

- Təbiətin qorunması: aqroturizmin ekoloji tarazlığını qorumaq üçün, davamlı turizm prinsiplərinə riayət olunması vacibdir. Lakin bəzən bu prinsiplərə əməl olunmur və bu, ekosistemlərin zədələnməsinə gətirib çıxara bilər.

Azərbaycanda aqroturizmin inkişaf imkanları

- Qlobal marağın artması: son illərdə kənd həyatına və təbiətə olan marağın artması, aqroturizmin inkişafı üçün böyük bir potensial yaratmışdır. Ekoloji təmiz qida, təbii və təmiz mühitlərdə istirahət etmək istəyən turistlər üçün aqro turizm, cəlbedici bir seçimə çevrilmişdir.

- Ekoturizmə maraq: təbiətə yaxın, ekologiya ilə dost fəaliyyətlərə marağın artması, aqroturizm sahəsində qlobal trendlərin inkişafına səbəb olub.

- Təbii həyatın təşviqi: insanlar təbii mühitlərdə vaxt keçirməyə daha çox üstünlük verir, bu da aqroturizmin daha çox yayılmasına səbəb olur.

- Yerli kənd iqtisadiyyatının təşviqi: aqroturizm, yerli iqtisadiyyatı dəstəkləmək və kənd əhalisinin həyat şəraitini yaxşılaşdırmaq üçün mühüm imkanlar təqdim edir.

- Yerli məhsul istehsalının artması: aqroturizm sahəsində fəaliyyət göstərən kənd təsərrüfatları, yerli məhsul istehsalını artırmaq və turistlərə bu məhsulları təqdim etmək imkanı yaradır.

- İş yerlərinin yaradılması: kənd turizminin inkişafı, kənd yerlərində yeni iş imkanları

AUDİT 2025, 1 (47), səh. 53-66.

AUDIT 2025, 1 (47), pp. 53-66.

АУДИТ 2025, 1 (47), стр. 53-66.

yaradaraq əhalinin gəlirlərini artırır.

- Əhali gəlirlərinin artması: aqroturizm fəaliyyəti, kənd əhalisinin istehsal etdiyi təbii və orqanik məhsulların daha geniş bazarda satılmasına və kənd iqtisadiyyatının inkişafına şərait yaradır.

- Yeni təcrübələr təklif etmə: aqroturizm, turistlərə təbii mühitin və kənd həyatının müxtəlif aspektlərini təqdim etməklə yeni təcrübələr təqdim edə bilər.

- Lokal mətbəx və qida təcrübələri: turistlərə yerli mətbəx və qida istehsalının təqdim edilməsi, Azərbaycanın zəngin kulinariya mədəniyyətinin tanınmasına imkan yaradır.

- Ekoturizm və kənd həyatının təbliği: yerli ənənəvi kənd həyatı ilə tanış olmaq və ekologiya prinsiplərinə riayət edən fəaliyyətlər, turistlərə unikal təcrübələr təqdim edir.

- Təbiət gəzintiləri və sərgüzəştlər: kənd ərazilərində təbii gözəllikləri və unikal landşaftları kəşf etməyə imkan verən gəzintilər və sərgüzəştlər, aqro turizmi daha da cəlbedici edir.

Azərbaycanda aqroturizmin inkişafı üçün qarşıya qoyulan problemlər və mövcud imkanlar, sahənin gələcəyini formalaşdıracaq əsas amillərdir. Bu sahə, uyğun strategiyalar və dəstək mexanizmləri ilə həm yerli, həm də beynəlxalq bazarda rəqabətə davamlı hala gələ bilər.

Beləliklə, Azərbaycanda aqroturizmin inkişafı üçün çoxsaylı potensial imkanlar mövcuddur. Bu potensialın qiymətləndirilməsi, coğrafi, sosial və mədəni amillərə əsaslanaraq aqroturizmin gələcəyini və təsirini müəyyənləşdirməyə kömək edir. Azərbaycanın təbii gözəllikləri və zəngin mədəni irsi bu sahənin inkişafı üçün əhəmiyyətli bir əsasdır.

- Əlverişli coğrafi şərtlər: Azərbaycanın dağlıq, əkinçilik və təbii resurslarla zəngin olan əraziləri, aqroturizmin inkişafı üçün son dərəcə əlverişli şərait təmin edir. Bu cəhətlər Azərbaycanın aqroturizm potensialının güclü tərəflərindən biridir.

- Dağlıq və çöl əraziləri: Azərbaycanın dağlıq bölgələri, zəngin florası və faunası ilə turistlərə təbiət gəzintiləri və ekoturizm imkanları təqdim edir. Bu cür ərazilərdə turistlər müxtəlif aqro turizm fəaliyyətlərində, məsələn, otlaq yerlərində heyvan otarma, məhsul yığımı və təbiət gəzintilərinə qoşula bilərlər.

- Kənd təsərrüfatı və kənd əraziləri: Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalı (taxıl, meyvə, üzüm, pambıq və s.) geniş yayılmışdır. Bu sahələr, turistlərə yerli məhsul istehsalını öyrənmək, bağçılıq və yerli mətbəxlə tanış olmaq imkanı verir.

- İqlim şərtləri: Azərbaycanın mülayim iqlimi, təbiət turizmi və aqro turizm üçün əlverişlidir. Əkinçilik və bağçılıq fəaliyyətləri üçün uyğun hava şəraiti, ilin müxtəlif dövrlərində turistləri cəlb edə bilər.

- Sosial və mədəni aspektlər: aqroturizmin inkişafı yalnız iqtisadi baxımdan deyil, həm də sosial və mədəni baxımdan yerli icmaların inkişafına böyük təsir göstərir. Kənd həyatının və mədəniyyətinin təbliği, yerli əhalinin həyat tərzini turistlərə tanıtmak, eyni zamanda onları ətraf mühitə və yerli adətlərə daha yaxınlaşdırmaq mümkündür.

- Yerli mədəniyyətin təbliği: aqroturizm, yerli xalqın ənənəvi həyat tərzini və mədəniyyətini tanıdan bir platformadır. Kəndlərdə həyata keçirilən müxtəlif sənətkarlıq və mədəni tədbirlər, yerli əhali və turistlər arasında qarşılıqlı əlaqəni gücləndirir. Kəndlərdəki ənənəvi sənətkarlıq, folklor, musiqi və rəqs təqdimatları turistlər üçün maraqlı bir təcrübə yaradır.

- Ənənəvi kənd təsərrüfatı və mətbəx təcrübələri: yerli mətbəxin və kənd təsərrüfatının

AUDİT 2025, 1 (47), səh. 53-66.

AUDIT 2025, 1 (47), pp. 53-66.

АУДИТ 2025, 1 (47), стр. 53-66.

təbliği, turistlərə daha zəngin və orijinal təcrübələr təqdim edir. Yerli kəndlərdə təbiət məhsullarının hazırlanması, fermalarda heyvanların yetişdirilməsi və məhsul yığımı kimi fəaliyyətlər, turistlərə birbaşa kənd həyatını yaşamağı mümkün edir. Bu, həm də yerli mədəniyyətin qorunmasına və təbliğinə töhfə verir.

- Sosial təsir: aqroturizm, kənd icmalarında sosial inkişafı təmin edir. Bu sahənin inkişafı yerli əhalinin gəlirlərini artırır, onları yeni bacarıqlar qazandırır və həmçinin yerli xidmət sektorunun inkişafına təkan verir. Kənd əhalisi bu sahədə çalışaraq öz ənənələrini və mədəniyyətini gələcək nəsillərə ötürür.

- Təhsil imkanları: aqroturizmin təhsil aspekti də vacibdir. Turistlər kənd təsərrüfatı fəaliyyəti haqqında məlumat ala bilər və yerli əhali, kənd təsərrüfatı texnologiyalarına dair yeni biliklər əldə edə bilər. Bu sahə, həmçinin əhalinin iş bacarıqlarını artırmaq üçün təlim proqramları və iş yerləri yaradır.

- Kənd təsərrüfatı təhsili: aqroturizm vasitəsilə yerli əhali kənd təsərrüfatı metodları, ekologiya və davamlılıq prinsipləri barədə biliklər əldə edə bilər. Bu, onların gələcəkdə daha müasir və səmərəli iş üsulları tətbiq etmələrinə kömək edir.

- Turistlərin təhsili: turistlərə kənd həyatını və kənd təsərrüfatı fəaliyyətlərini təcrübə etmək və öyrənmək imkanı verilməsi, onların ekologiya, kənd təsərrüfatı və təbiət haqqında daha dərinlən məlumat əldə etmələrinə imkan yaradır. Bu, həm də onların aqro turizmə olan marağını artırır və gələcəkdə daha çox səfərlər etmələrinə səbəb olur.

İnkişaf potensialının qiymətləndirilməsi

Ümumi qiymətləndirmə: Azərbaycanın aqroturizm potensialı çox böyükdür. Ölkənin coğrafi şəraiti, zəngin kənd təsərrüfatı ənənələri və yerli mədəniyyətinin təbliği, bu sahənin inkişafı üçün geniş imkanlar yaradır. Potensialı artırmaq üçün infrastrukturların inkişafı, təhsil və insan resurslarının təkmilləşdirilməsi, eyni zamanda müasir marketinq strategiyalarının tətbiqi vacibdir. Azərbaycanda aqro turizmin inkişafı həm iqtisadi, həm sosial, həm də ekoloji baxımdan faydalı nəticələr verə bilər. Bu sahə, həm yerli əhalinin rifahını artırmağa, həm də ölkənin turizm sektorunun güclənməsinə müsbət təsir göstərə bilər.

Azərbaycanın aqroturizminin inkişafı üçün bir sıra praktiki təkliflər mövcuddur ki, bunlar həm turizm sektorunun inkişafını, həm də kənd iqtisadiyyatının güclənməsini təmin edəcəkdir. Bu təkliflər infrastrukturlardan, təhsil və təlimlərdən tutmuş, ekoloji turizmin təşviqinə qədər geniş bir sahəni əhatə edir. Aşağıda təklif edilən tədbirlərin hər biri, aqro turizmin inkişafını dəstəkləyəcək və bu sahənin daha da möhkəmlənməsinə kömək edə bilər.

İnfrastrukturun gücləndirilməsi: aqroturizmin inkişafı üçün ən vacib sahələrdən biri, kənd ərazilərindəki infrastrukturun təkmilləşdirilməsidir. Bu təkliflər aşağıdakılardır:

- Nəqliyyat şəbəkəsinin genişləndirilməsi: kənd ərazilərinə turistlərin rahat və asan şəkildə gediş-gəlişini təmin etmək üçün yolların və nəqliyyat xidmətlərinin yaxşılaşdırılması vacibdir. Bölgələrə çətin keçilən yollarda təmir işləri aparılmalı, xüsusilə kəndlərə yaxın hava limanlarının və nəqliyyat əlaqələrinin gücləndirilməsi düşünülməlidir.

- Otelçilik və xidmətlər: kənd ərazilərində uyğun otel və yerləşmə imkanlarının yaradılması, həmçinin restoranlar, kafe və digər xidmətlər üçün yerli bizneslərin dəstəklənməsi müsbət təsir edəcəkdir. Ənənəvi kənd evlərində qonaqlama və yerli mətbəxin təqdimatı, turistlərə daha

AUDİT 2025, 1 (47), səh. 53-66.

AUDIT 2025, 1 (47), pp. 53-66.

АУДИТ 2025, 1 (47), стр. 53-66.

autentik təcrübə təmin edə bilər.

- Əlavə servislər: turistlərin ziyarət etdiyi bölgələrdə əyləncə və mədəniyyət fəaliyyətləri təqdim edərək, onların marağını cəlb etmək mümkündür. Kənd yerlərində əyləncə parkları, tematik festivallar və mədəni tədbirlər təşkil edilə bilər.

Marketing strategiyaları: aqroturizm obyektlərinin tanınması, həm yerli, həm də beynəlxalq turistlərə cazibədar hala gətirilməsini təmin edəcək marketing strategiyaları əhəmiyyətlidir:

- Rəqəmsal marketing: aqroturizmin gücləndirilməsi üçün sosial media və veb saytlar üzərindən reklam və promosyon kampaniyaları həyata keçirilməlidir. Bu yolla, həm yerli, həm də xarici turistlərin aqro turizm fəaliyyətləri haqqında məlumat əldə etməsi təmin edilə bilər.

- Turizm sərgiləri və tədbirlər: aqroturizmə dair sərgilər, festivallar və beynəlxalq tədbirlər təşkil edərək, Azərbaycanı bu sahədə tanımaq mümkündür. Həmçinin, yerli və xarici turistlər üçün xüsusi turizm paketləri hazırlayıb tanıtımını aparmaq vacibdir.

- Kəndlərdə məhsul tanıtımları: yerli məhsulların tanınması üçün ərazidəki kənd təsərrüfatı məhsullarının sərgiləri və bazarları təşkil edilə bilər. Bu, həmçinin turistlərin yerli istehsalçıları dəstəkləmələrinə imkan verə bilər.

Təhsil və kadr hazırlığı: aqroturizm sahəsində işçi qüvvəsinin və yerli əhalinin bacarıqlarını artırmaq üçün təlim və kursların keçirilməsi müsbət nəticələr verə bilər:

- Peşəkar təlimlər və kurslar: aqroturizm sahəsindəki xidmət sahələrində işləyəcək kadrlar üçün peşəkar təlimlər təşkil edilməlidir. Bu təlimlər kənd təsərrüfatı, turizm xidmətləri, mətbəx sahəsi və kənd həyatına dair biliklərin artırılmasına yönəlməlidir.

- Əməkdaşlıq proqramları: yerli əhali və xarici təcrübəli mütəxəssislər arasında əməkdaşlıq proqramları yaradılaraq, müasir turizm və kənd təsərrüfatı praktikasına dair bilik mübadiləsi təmin edilə bilər.

- Gənclər və kəndli təhsili: aqroturizmin inkişafı ilə bağlı gənclər və kəndli ailələri üçün xüsusi təhsil proqramları yaradılmalı, onların kənd təsərrüfatı sahəsindəki müasir üsullar haqqında məlumatlılığı artırılmalıdır.

- Ekoloji turizm təşviqi: ekoloji turizmin inkişafı və təbiətə zərər vermədən aqro turizmin təşviqi üçün aşağıdakı təşəbbüslər tətbiq edilə bilər:

- Davamlı kənd təsərrüfatı metodları: aqroturizm sahəsində ekoloji təcrübələrin tətbiqi üçün yerli fermerlərə və turizm obyektlərinə ekoloji cəhətdən təmiz kənd təsərrüfatı metodları öyrədilməlidir. Bu, həm də yerli əhalinin gəlirlərini artırmağa kömək edəcəkdir.

- Ekoloji sertifikatlar: turizm obyektləri və fermalar üçün ekoloji sertifikatlaşdırma proqramları həyata keçirilməli, turistlərə ekoloji təmiz fəaliyyətlərə qatılma imkanı təqdim edilməlidir.

- İşarələnmiş ekoturizm marşrutları: ekoturizm marşrutları yaradılaraq, turistlərə təbiəti və ekosistemi qorumağa yönəlmiş fəaliyyətlər təqdim edilməlidir.

Dövlət dəstəyi və maliyyə təşviqləri: aqroturizm sahəsinin inkişafı üçün dövlətin və beynəlxalq təşkilatların dəstəyi vacibdir:

- İnvestisiya proqramları: aqroturizmə investisiya qoyuluşunun təşviqi üçün maliyyə və vergi stimullarının təqdim edilməsi vacibdir. Dövlət, kənd təsərrüfatı və turizm sahəsində fəaliyyət göstərən kiçik və orta bizneslərə dəstək verməli və onlara maliyyə dəstəyi təmin etməlidir.

- Sosial təminat və əmək qanunvericiliyi: aqroturizm sahəsində çalışan işçilərin sosial

AUDİT 2025, 1 (47), səh. 53-66.

AUDIT 2025, 1 (47), pp. 53-66.

АУДИТ 2025, 1 (47), стр. 53-66.

təminatları və iş hüquqları təmin edilməli, həmçinin onlara iş şəraiti ilə bağlı dəstək verilməlidir.

- Beynəlxalq əməkdaşlıq: beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq edərək, aqroturizm sahəsində təcrübə mübadiləsi və müasir təlimlər təşkil edilə bilər.

Y E K U N

Tədqiqatın nəticələrinə əsaslanaraq, Azərbaycanda aqroturizmin inkişafı üçün potensialın mövcud olduğu və bu sahənin həm yerli əhalinin, həm də turistlərin maraqlarını nəzərə alaraq inkişaf etdirilməsi üçün çoxsaylı imkanların olduğu aydın olacaq. Düzgün hüquqi və maliyyə mexanizmləri ilə dəstəklənən, təkmilləşdirilmiş infrastruktur və marketinq strategiyaları aqroturizmin daha da inkişafına şərait yarada bilər.

Bu təkliflərin həyata keçirilməsi aqroturizmin daha müasir və inkişaf etmiş bir sektora çevrilməsinə, həmçinin kənd iqtisadiyyatının güclənməsinə böyük təsir göstərə bilər. Həm yerli, həm də xarici turistlər üçün cəlbedici təcrübələr yaratmaq, Azərbaycanın aqroturizm sahəsinin uğurlu inkişafı üçün əsas amillərdən ola bilər.

İSTİFADƏ EDİLMİŞ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. “Azərbaycan Respublikasında ixtisaslaşmış turizm sənayesinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”. 06.12.2016. Bakı, 2016
2. “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafına dair Milli prioritetlər”. 02.02.2021.
3. “Azərbaycan Respublikasında 2010-2014-cü illərdə turizmin inkişafına dair Dövlət Proqramı”. 06.04.201
4. Azərbaycanda turizm. Statistik məcmuə. Bakı, 2021, 99 s.
5. Əlirzayev Ə.Q. Turizmin iqtisadiyyatı və idarə edilməsi. Dərslik. Bakı, 2011, 494 s.
6. İbrahimov İ.H. Azərbaycanda aqroturizm inkişaf perspektivləri. Bakı. 2017. Az. KTİETİ. Elmi əsərləri. №3 (136-141 s.).
7. Rəhimov S.H., Hacıyev E.M. Turizm. Dərs vəsaiti. Bakı, 2006, 324s.
8. “Turizm haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 27 iyul 1999-cu il.
9. “Aqroturizm fəaliyyətlərinin təşkili üzrə Bələdçi” – Dövlət Turizm Agentliyi (<https://tourism.gov.az/news/aqroturizmin-inkishaf-etdirilmesi-uchun-beledchi-kitabi-hazirlanib>)
10. “Azərbaycanda kənd yerlərinin inkişafı və milli aqroturizm sisteminin yaradılması” – Aqrar Tədqiqatlar Mərkəzi (<https://atm.gov.az/az/news/570/azerbaycanda-kend-yerlerinin-inkisafi-ve-milli-aqr/>)
11. <https://www.stat.gov.az/source/tourism/>
12. https://translated.turbopages.org/proxy_u/en-ru.ru.60360a58-67b31983-30b55f43-74722d776562/https/www.frontiersin.org/journals/sustainable-tourism/articles/10.3389/frsut.2024.1513292/full

AUDİT 2025, 1 (47), səh. 53-66.

AUDIT 2025, 1 (47), pp. 53-66.

АУДИТ 2025, 1 (47), стр. 53-66.

*Islam Haji Ibrahimov,
D.Sc. (Econ.), Professor,
Baku Business University;*

*Nihad Mehman Guliyev,
researcher,
Azerbaijan State University of Economics (UNEC)
E-mail: nihad.guliyev.67@gmail.com
© I.H. Ibrahimov, N.M. Guliyev, 2025*

ASSESSMENT OF THE DEVELOPMENT POTENTIAL OF AGROTOURISM IN AZERBAIJAN

A B S T R A C T

The purpose of the research is to assess the current state and development potential of agrotourism in Azerbaijan, to substantiate the factors that determine its development.

The methodology of the research – the research was conducted in accordance with the existing state program, legislation, Strategic Road Map and researches of economists related to tourism.

The practical importance of the research – the main provisions and proposals of the research can be used for strategic development purposes related to the development of tourism.

The results of the research – can allow to solve existing problems for the development of agrotourism.

The originality and scientific novelty of the research – the article examines the development features of agrotourism, evaluates foreign experiences of agrotourism, the current situation and problems in the country. Proposals are made on the limitations that hinder the development of agrotourism, and on the organizational and economic potentials that determine the development of tourism.

Keywords: agritourism, potentials, regulatory and legal frameworks, global development trends, tourism initiatives, foreign experience of agritourism, tourism support.

AUDİT 2025, 1 (47), səh. 53-66.
AUDIT 2025, 1 (47), pp. 53-66.
АУДИТ 2025, 1 (47), стр. 53-66.

*Ибрагимов Ислам Гаджи оглы,
доктор экономических наук, профессор,
Бакинский Университет Бизнеса;*

*Гулиев Нихад Мехман оглы,
исследователь,
Азербайджанский Государственный
Экономический Университет (UNEC)
E-mail: nihad.quliev.67@gmail.com
© Ибрагимов И.Г., Гулиев Н.М., 2025*

ОЦЕНКА ПОТЕНЦИАЛА РАЗВИТИЯ АГРОТУРИЗМА В АЗЕРБАЙДЖАНЕ

Р Е З Ю М Е

Цель исследования – оценить современное состояние и потенциал развития агротуризма в Азербайджане, обосновать факторы, определяющие его развитие.

Методология исследования – исследование проводилось в соответствии с действующей государственной программой, законодательством, Стратегической дорожной картой и исследованиями экономистов, связанных с туризмом.

Практическая значимость исследования – основные положения и предложения исследования могут быть использованы в целях стратегического развития, связанных с развитием туризма.

Результаты исследования могут позволить решить существующие проблемы развития агротуризма.

Оригинальность и научная новизна исследования – в статье рассматриваются особенности развития агротуризма, оценивается зарубежный опыт агротуризма, современная ситуация и проблемы в стране. Вносятся предложения по ограничениям, сдерживающим развитие агротуризма, и по организационно-экономическим потенциалам, определяющим развитие туризма.

Ключевые слова: агротуризм, потенциалы, нормативно-правовая база, мировые тенденции развития, туристические инициативы, зарубежный опыт агротуризма, поддержка туризма.

*Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur:
03.12.2024
Təkrar işlənməyə göndərilmişdir:
14.01.2025
Çapa qəbul olunmuşdur: 13.02.2025*

*Дата поступления статьи в
редакцию: 03.12.2024
Отправлено на повторную обработку:
14.01.2025
Принято к печати: 13.02.2025*

*The date of the admission of the article
to the editorial office: 03.12.2024
Send for reprocessing: 14.01.2025
Accepted for publication: 13.02.2025*